

Hétfői Friss Újság

Felelős szerkesztő:
Dr. Gara Ernő

(független politikai hetilap)

Telefon 304. Szerkesztőség:
és kiadóhivatal Str. Mihai.
Viteazul (Rákóczi-u. 16. sz.)

Béke van a földön?

Londonból jelentik: Nagyszabású hadgyakorlatot tart az angol légio flotta ezen a héten London fölött. Az összes hadirepülőgéprajok színelőadásokat intéztek London ellen, amelyeket azután alutól el fognak harítani. A repülőmanőverek azért válnak szükségessé, mert hadügyi körökben az a vélemény, hogy egy esetleg Anglia ellen indított háború felléptetné London legi megtámadásával kezdődne.

Ha jól emlékszünk, 1918-ban tört ki a kéke az emberiség között és úgy tudjuk, hogy azóta minden lélekzetvételünk a békének szól. Leépítünk mindent, ami háborús emléke, visszatérünk minden téren a béke-nívóra nem gyártunk többé hadifelszerelést és undorral ferdulunk el attól a politikustól, a ki a háborúról mer beszélni. Versaillesben, St. Germainban, Trianonban, Neuillyben és Sevres-ben olyan jól megkötötték a békét a győzők és a legyőzöttek, hogy még a csiráját is elfojtották minden háborúnak. Soha testveribb egyetértés nem uralkodott Európában, mint ebben a boldogságos 1925-ik esztendőben. Ezi fényesen dokumentálja Anglia, amely szédületes iramban gyártja a repülőrajokat, a gázágyukat, a rettenetes hajókat és ma már igazán nem probléma többé az az ágyulöveg, mely egyszerre képes ezer embert is másvilágra küldeni és ezer asszonyt özvegyvé tenni egy másodperc alatt. Hasonló a békétörékvés Amerikában is, ahol az arzenálok olyan ágyukat gyártanak, amelyekről még Verne Gyula sem álmodott legfantasztikusabb regényében sem. De a kontinensen is óriási a békevágy. Franciaország visszaállítja két évről háromévré a szolgálati időt hadseregében, rettetes tankjait minduntalan tökéletesíti, laboratóriumai ma a tudósok egész légioja dolgozik az újfajta gázpuszon, amelyek csálhatatlan biztonsággal ölik meg egy szempillantás alatt az embert. És, hogy a békés szellem valahogy el ne puthassa az embereket, arról gondoskodik Poincaré ur, aki még megcsillogtatja harcibárdját a szomszéd Németország fölött, ahol szintén nem pihenek a laboratóriumokban a tudósok és egyszerre lepik majd meg a világot valamilyen újfajta gázkompozíció-

val. Azután még a béke mellett beszél Benes ur is, aki szépen kijelenti, hogy legfeljebb tizenöt év még csak a mai álla-

pot, azután okvetlenül kitör a háború.

Tehát béke van. Legalább is ezt bizonyítják a tankok, repülőgépek, ágyuk, gázgránátok, háborus nyilatkozatok. Vajon ha most a béke idejét éljük, milyen lehet akkor a há oru kora?

Itél a halott Marghiloman

Nyilvánosság elé kerülnek ay elhunyt pártvezér titkos politikai aktái — Nagyszabású leleplezéseket vár az ellenzék

(București, május 17.) Marghiloman halálának rendkívül érdekes utókövetkezményei lesznek. Ugyanis, amikor a nagy politikus közeledni érezte halálát, magához kérte legbizalmasabb politikai barátait és átadta nekik megörzés végett féltve őrzött politikai titkos aktáit. Kérte hivat, hogy azokat halála után azonnal adják ki könyvalakban. Híre! szerint az okirak már sajtó alatt vannak és néhány nap múlva már meg is jelennek a könyvpiacra. Az okmányok között nagyon érdekes diplomáciai akták is vannak, főként a német megszállás alatti

és utáni időkből. Ezek az irások egészen más megvilágításba helyezik Marghiloman politikáját, a konzervatív pártot és annak nagyhírű most elhalt vezérét, de egészen másként tárják majd a világ elé Marghiloman politikai ellenfeleit is. Ellenzéki politikai körök nemcsak nagy szenzációt, hanem bizonyos mértékben leleplezéseket is várnak Marghiloman okmányainak nyilvánosságra hozatalától, mert az ellenzék véleménye szerint ezek az akták erősen diffamálóak lesznek egyes még ma is szereplő exponált politikusokra.

ált a ház is és a nagy szélben a tűz veszedelmes tempóban harapódzott tovább. Félkilométernyi körzetben tíz helyütt is fellobbott a vörös kakas, de szerencsére sikerült a kigyulladásokat eloltani. A református templom teteje is tüzet fogott, de a nagyszerűen dolgozó tűzoltók a veszedelem továbbterjedését megakadályozták.

Az istálló közvetlen szomszédságában azonban öt ház a gazdasági épületekkel együtt porrá égett, sőt a nagy tűzben állatok is ott veszték.

A veszedelemmel szemben hőiesen küzdő técsői tűzoltók közül László Bálint és Borbély József megsebesültek. Ugyancsak megsebesült az oltsban segédkező Dobrovcskyné, aki két karján szenvedett súlyos égési sebeket.

A derék técsői tűzoltók segítségével siettek a szigeti tűzoltók is, de amire ezek megérkeztek, megfeszített munkával sikerült a tüzet localizálni.

Irtóháboru a román kereskedelem ellen.

Romániának nincs külföldi sajtószolgálat.

A napokban hangzott el a parlamentben Duca külügyminiszter beszédje, amelyben külföldi sajtószolgálatunk nagyszerű megszervezettségét illette dicsőítő szóval.

Keserű kontraszt

ez a nyilatkozat, mert ugyanakkor a külföldi sajtó valóságos irtóháborút indított a román kereskedelem nemzetközi bonításának megbontására. A külföldi közvélemény bizalmatlanságának következményei máris mutatkoznak.

A német gyárak

Romániába csak úgy szállítanak, ha a megrendelő kötelezettséget vállal, hogy abban az esetben, ha a kormány az árut lefoglalja, a kár a megrendelőt terheli. Addig,

míg a romániai kereskedő ily értelmű nyilatkozata a német gyár kezéhez nem jut, a szállítmányt utnak sem indítják.

Románia külföldi sajtószolgálat

azonban nemcsak Németországban mondott csődöt, hanem hasonló helyzet előtt állunk Csehszlovákiában is. Komoly és rendszeren jól informált szaklapok oly értesüléseikről számoltak be a napokban, hogy Romániában

moratórium alá esik minden külföldi követelés,

amiért most már a csehszlovákiai cégek csakis készfizes esetén szállítanak Romániának, bizonynyi árut pedig egyáltalán nem adnak romániai cégeknek

Ujabb részletek a técsői tűzvészről.

Satu-Mare (—) Szatmárra érkezett szemtanu az alábbiakat beszéli el a técsői tűzvészről:

Kedden délelőtt fél 10 óra táj-

ban, miközben erős szélvihar szántott végig a községen, Técső főuccáján egy istálló kigyulladt. Néhány perc múlva már lángban

VALÓDI
angolszövegek
megérkeztek
LOVÁSZ-nál
csak jó és fővárosi munkaerőt
Piața Brătianu 21

**Rosenfeld
Miksa**
textilgyár-
házában

május 18-tól május 28-ig

**10
pünkösdi olcsó
vásári napot**

tartunk nyári mosó
árúinkat nyári női és férfi

szöveteinket

női és férfi ruhavász-
nainkat és nyári coover-
cotjainkat

**darab és
méteres pompás
szőnyegeinket,
hencsertaka-
róinkat**

mélyen leszállított
áron árusítjuk!

Telefon 157. Alapítva 1877.

Sulyos szerencsétlenség a Colosseum-cirkuszban

A magasból lezuhant egy akrobata és három helyen összeforrt a csontjait. — Aki 200 lejért az életét kockáztatta.

(Satumare, május 17.) Pénteken este sulyos szerencsétlenség történt a Colosseum-cirkuszban, mely körülbelül egy hete ütötte fel sátorfáját Szatmáron. A Giovanni-féle bűvészműtárványoktól eltérően korántsem világvárosi műsor (slágerei) között szerepelt a két G a r a y testvér akrobata-száma. A fiatal, ügyes erőművészek fő attrakciója az artista-műsorokból közismert egyszerű salto mortale (halálugrás). A G a r a y testvérek halálugrása egy közönséges asztalról történik olyformán, hogy egyikük hátul végigfekszik az asztalon, a másik pedig „bedül” a fekvő kifeszített lábába. Egy erős lökés, — és a „befekvő” a magasba lendül, ahol egyszerű megfordul teste hosszlejtőjének irányában.

A halálugrás nem tartozik a sulyos, ritka mutatványok közé. Ennek ellenére pénteken szokatlan izgalommal, mintegy a szerencsétlenség előérzetével figyelte a közönség a G a r a y testvérek mutatványát, aminek oka főképpen a Colosseum gyatra fölszerelésében keresendő, ami szinte kizárta a technikai precizitást követelő szám hibátlan végrehajtását. A cirkusz rozoga, zsbívására való asztal minden pillanatban katasztrófával fenyegetett és így G a r a y halálugrásai a magassággal fokozatosan egyre bizonytalanabbakká váltak. Egy, majd két egymásraállított asztal tetejéről azonban még ment a dolog.

A szerencsétlenség a harmadik ugrásnál történt. A kicsiny cirkusz menyezett ponyvája olyan alacsonyan van, hogy Garaynak éppen csak minimális helye maradt az ugrásra. Abban a pillanatban, mikor az artista a levegőbe lendült, egy gyöngye szélroham lejjebb nyomta a ponyvát, melyet az artista lába gyengén surolt.

Garay ettől az érintéstől elvesztette egyensúlyát és 5 méter magasból teljes testsúllyal a földre zuhant és elvesztette eszméletét.

Néhány perc múlva megjelentek a mentők és a szerencsétlen artistát a városi kórházba szállították, ahol röntgenezés útján megállapították, hogy az akrobata háromszoros csonttörést szenvedett. Bal alsó és felsőkarján kívül kettőtört a vállperce is és így kevésbé valószínű, hogy szomorú életvesztés helyett mesterségét folytathatni fogja. A tört csontok összeforrásához legkevesebb 6-8 hónap szükséges, de könnyen előfordulhat, hogy belső komplikációk állanak elő.

Főkeresztűk a kórházban Garayt, aki a következőképpen mondta el a szerencsétlenség történetét:

— Négy éve dolgozom együtt az öcsémrel, a halálugrás legrégibb mutatványaink közé tartozik s így lehet mondani, hogy abszolút biztonsággal dolgozunk. Ennek ellenére pénteken valami érthetetlen balsejtelmem volt. Mikor a három egymásra helyezett asztalon felállottam, elértem a tetőponyvát és ez rendkívül izgatott. Rendes körülmények között hat asztalról is nyugalommal ugrom le, most a háromról sem akartam. Azonban

a közönség már várta a produkciót és így szégyeltem visszavonulni. Ugrottam tehát, de a lábfejem surolta a ponyvát és ettől elvesztettem egyensúly-érzetemet. Még jó szerencse, hogy nem a fejemre zuhantam!

— S vissza fog Ön térni mesztetéséhez?

— Természetesen.

— Bizonyára sokat keres?

— Lehet róla beszélni... 200 lejt esténként!

„Szomoruan látogának” a nagybányai színház padsorai.

A bányai sajtó Kovács Imre szintársulatáról.

Kisvárosi életünkbe üresség állott be: elmentek a színház. Ilyenkor látjuk, hogy faluváros vagyunk — színházak nélkül hangulatlanul, kopott az éjszakai életünk, üres a Viktoria kávéház. Nagybányai lapból vesszük át az alábbi referátát, amelyet bizonyára érdeklődéssel fognak olvasni a színház barátai.

Általában szép, összjátékban jó előadások mentek egész héten Kovács Imre és a társulat tagjai jobban vigyáztak a nivóra, mint legutóbbi itteni kirándulásainál. A játszott darabok többségéről, bár ujdonságok voltak, sem a színmű-irodalmi érték, sem a hatásosság szempontjából nem zenghetünk — minden estét illetően — dicsőimuszokat, mert hiszen benső valót csak a „Kis muzsikák”-nál, effektust pedig csupán a „Nótás kapitány”-nál láttunk.

Ennek azonban természetesen nem Kovács Imre az oka s ez még annak az, ez alkalommal még megdöbbentőbben indolens közönségnek sem szolgálhat ment segül, melynek van pénze a fehér asztal mellett, de pénzihiánnyal áll elő, ha saját színművészetéről és egy hatalmas társulat annyira szükséges létfenntartásáról van szó.

A „Kis muzsikák”-at, ezt a nagyon tartalmas és igaz vigjátékot, nemcsak valódi értéke miatt tesszük első helyre, hanem azért is, mert benne Kovács Imre elragadóan természetes művészetet nyújtott, felesége, K. Szűcs Irén pedig tanúságát adta annak, hogy komoly szerepekben is elsőrangú. Marosi régi művészi tudását itt is elismerjük, azt azonban, hogy egyáltalában nem maszkirozza magát, nagy képességei mellett sem irhatjuk javára. Lázár Hilda kiváló színművész, de sokszor nem helyenvaló mosolygásait a kulisszák mögött hagyhatná. A szintársulat tagjairól igen szellemesen alkotott karikatúrát emlékezetes hatást keltettek.

Völcsy Rózsi stílusosan alakította az orosz asszony szerepét. Homokay Pál a prózai darabok-

ban mindig kiemelkedő fiatal színésznek bizonyul, kárára megy tehát az operettekben való szereplés. — R. Halász Baba, primadonna, a „Nótás kapitány” hétfői előadásán mutatta be itt először iskolázott hangját, kellemes játékát és szép toaletjeit. Deesy Jenő minden szerepében megdöntött és életet adó művészember. Csengeri Stefi jól és szívesen játszik. Könnyedén tán-

A rákosszentmihályi tömeggyilkos a bitó alatt.

Részletek M. Tóth József kivégzéséről.

(Molnár Tóth Józsefnek a rákosszentmihályi tömeggyilkosnak a kivégzéséről a következő részleteket kaptuk Budapestről:

Az utolsó reggel.

Hat perc nyolc előtt. A várakozás izgalma szinte elviselhetetlen. A hóhér sárgás törülközőt akaszt a létra egyik fokára. A másik két segéd izgatottan várja, hogy a toronyóra nagymutatója elérje a tizenketvőt. Pontosan nyolckor végrehajtják az ítéletet.

Cigarettaival a bitófa alá.

Egy rendőrfogalmazó rosszul lett. Fekete zsakettben, merev tartással jön az ügyész. Mögötte a bíróság tagjai.

A halálos csendben messze hangzik az ügyész hangja:

— A gyilkosság és rablás büntetésében elítélt Molnár-Tóth József büntetésének végrehajtására szállt ki a bíróság... Négy fegyveres fogházor között sötétlők ruhában, a bitófára bámulva megjelenik Molnár-Tóth József. Cigaretta van a kezében.

A felsőlépcsőnél még szippant egyet, aztán megint a bitófa néz és eldobja a cigaretta. Mögötte a ferencrendi barát.

A kivégzés.

Siri csendben olvassák fel a halálos ítéletet és a kormányzó végzését, amellyel elutasítja

col is, hangjára azonban jobban kellene vigyázni.

Battyán Kálmán jó énekes, jó hangja van, mozdulatai azonban legtöbbször még nem természetesek, a közönséget pedig sokszor a hátával tiszteli meg és néha a pihenő diszleteknek énekel. A Nótás kapitányban erős versenytársa Keleti. Szépen, tisztán énekel, hegedűszóloí elsőrangúak voltak; cigányszerűen nagyon jók. Mindketten átérzéssel, nagy hatással énekeltek a mi neves nótászerzőnk, Németh Béla: „Nem megyek el a templomba, amikor majd eszketek”... kezdetű dalát, mely ime, messze pesti közutjáról észrevétlenül visszatért hozzánk anélkül, hogy a szerző is tudta volna. — Pálfi Blanka igyekszik ügyes lenni; éneke nyakereire dagad, lábai nem eléggé hajlékonyak. Dálnoky ezredese utolérhetetlen alakítás, minden más szerepe is komoly, lelkiismeretes munka. Baróthy, Rákost régen, jól ismertük. Örvössy jobb a prózában.

A jó zenekart Schlezák kar-nagy az előadásokon fegyelm-mel vezeti, az énekeseket tapintatosan dirigálja.

A kellemetlen összenézéseket és a feltűnő szemzéseket a sugóval — nem szeretjük. A kardalások, zenészek, továbbá a közönség állóhelyesei diszkrétebben máskáljanak és csendesebben lopózzanak be — a sokszor szomorú látogással üres padsorokba. (—n.)

Molnár-Tóth József kegyelmi kérvényét. Molnár most már kissé ideges, keze remegve nyúl a nadrágjához, de a három hóhér átfogja, egy mozdulat és már összekötte, meggyöngyödvé áll a gyilkos a bitófa alatt.

Egy-két pillanat: a hóhér Molnár-Tóth nyakába veti a kötelet. Egy hang sincs, kissé mozognak a halálaszt ember ajkai, talán mond valamit, de nem lehet érteni. Azután egy rándítás és Molnár-Tóth a levegőben lóg. A sárga törülköző rákerül a fejére és eltakarja kékülő arcát.

Nyolc óra tizenegy perckor a halál beállott.

A hóhér kétszer letörli a halott verejtékes homlokát és kopogó lépésekkel messziről már hozzák a hullából a koporsót.

Női divat harisnya különlegeségek Fischer Antal selyem-áruházában. Üzlet átalakítás miatt az összes raktáron levő áruk június 15.-ig feltűnő olcsó árban lesznek elárúsítva.

Viktoria kávéház a legkellemesebb szórakozó hely, hol minden este Szirmai kítűnő zenekara muzsikál!

Megérkeztek

Városi bérpalota.

a tavaszi ujdonságok férfi és női szövetek szottis szövetek, selyem vásznak férfi és női covercotok, kabát szövetek. **Férfi ruha szövetek 140 széles 180 lejtől.**

KLEIN ELEK-nél

Akit egy apagyilkosságért kétszer ítélnék el

Hartmann Rezső tragédiája. — Két évi börtön után még egy ítélet!

(Satu-Mare, máj. 17.) Hartmann Rezső csanálói legény 1922. tavaszán eljegyzett egy fiatal szatmári leánnyal. Az esküvő össze volt kötve, a legény tehát hozzálátott a hajléképtéhez. A ház már félig elkészült, mikor Hartmannak elfogyott a pénze. A szerelmes vőlegény apjához fordult, hogy segítsa őt ki zavarából. Azonban az öreg megtagadta a segítséget. Az apa és fia közötti élelmi szót váltás keletkezett, de az idősebbik Hartmann, egy közismerten falusi sváb, hajthatatlan maradt.

— Majd kapsz a halálom után, addig egy vasat sem!

A legény izgalomában előrántotta a revolverét és agyonlőtte az apját. A csendőrség természetesen azonnal a gyilkos üldözésére indult. De Csanálos mindössze órájárásnyira van a magyar határtól. S mikorra a grancsárok elérték volna Hartmann, az már magyar csendőrök karjai közé futott. A románok visszakövetelték a gyilkost, a magyarok maguknak vindikálták. S mivel "birtokon belül" voltak, megállapították a legényt és beszállították a nyíregyházi ügyészség fogházába.

Hamarosan megtartották a főtárgyalást is, melyen a gyilkos fiút a sok enyhítő körülményre való tekintettel mindössze 2 évi börtönre ítélték. Hartmann kitöltötte a büntetést és kiszabadulása után, körülbelül egy hónappal ezelőtt nyugodtan visszatért Romániába.

Itt kezdődik a bonyadalom. Ugyanis a román hatóságok nem voltak hajlandók akceptálni a magyar bíróság verdiktjét és alig hogy Csanálosra ért Hartmann, a csendőrség máris letartóztatta és beszállította a szatmári ügyészségi fogházba. Két hétig ült a legény, mikor végre ügyvédhez folyamodott, hogy járjon közbe abban az irányban, lehetséges-e valakit egy és ugyanazon bűnért kétszer elítélni? De Némety József, akinek kezébe az ügy került, kivitte azt, hogy Hartmann a főtárgyalás napjág szabadlábra helyezték, de az ügyészség a vádat nem ejtette el és a közel hefeben megtartandó főtárgyaláson másodszor is ítélni fognak az apagyilkos felett.

Jogász körökben most rendkívüli érdeklődéssel tárgyalják ezt az egyedülálló jogi problémát és sok vitára ad alkalmat a kérdés,

hogy elítélhető-e még egyszer Hartmann Rezső, aki egy jogértvényes büntetést már hiánytalanul kitöltött.

Froreichné válik azurától Válokereset az egyedi gyilkos vő ellen.

Budapestről táviratozzák: Dr. Froreich Ernő, az egyedi apagyilkos ügyének újabb fordulata van. A soproni törvényszéknél válokeresetet adott be ellene felesége, született Egyedi Ilona és váloknak a bűncselekményt jelöli meg. A törvényszék hat hónappal elválasztotta férjétől Egyedi Ionát és hathónap letétével mondja ki végérvényesen a válast. Dr. Froreich Ernő, akinek

a fogházban teljesen megbomlott az idegrendszere, a felesége válastáról szóló hírt is teljesen apatikusan fogadta. Egyedi Ilona lépése oriai feltűnést keltett, mert a gyilkosság elkövetése és felfedezése után is nagyon gyöngédn viselkedett férjével szemben s akkor azt hangoztatta, hogy minden körülmények között kitart mellette.

Nr. 172 executiune 1925.

Publicatiune de licitatie.

Subsemnatul portier judecatoresc aduc la cunoştinta publică in sen-ul legii LX. din 1881 §. 102 respectiv legea XL. din 1908 §. 19 cumcă lucrurile următoare s. a. Masina de cosut si postav cari in urma decisiunii Nr. G. 2563 din anul 1925. al judecatorii de ocol din Satu-Mare sau secheirai in favoarea reclamantului Dr. Fekete Samuila rep. prin avocat Dr. Medgyesi Stefan impotriva urmaritului pentru incasarea capitului de 3140 lei si acces, prin executie de acoperire si cari sau preţuit in 10000 lei se vor vande prin licitatie publica.

Se fixeaza terminul de licitatie pe zi a 27. luna Mai anul 1925 la oarele 4 p. m. in comuna Satu-Mare. Str. Micu Klein Nr. 5.

Dat in Satu-Mare, ziua 4. luna Mai anul 1925.

N. BĂTI
portier judecatoresc.

Eladó 1 festett fürdőka- bin női és férfi külön öltözőivel. Ugyanott 2 jókarban levő társas csónak. Cím a kiadóban.

Gyermeknyaraltatási célra keresünk

július és augusztus havi bérletre egészséges fekvési nagybő

épületet

fürdőre alkalmas folyóvíz közelében és lehetőleg vasúti állomás mellett. Butorzat nem szükséges.

Ajánlatokat pontos leírással és feltételekkel a következő címre: Erdélyi Zaidó Árvaon-dozó Cluj. Str. N. Filipescu (Szentelek u. 1.)

den cirkuszakrobatával megtörténhetik. Mindennap az életüket teszik kockára ezek az emberek — százötven-kétszáz lej napi gázsíért. Ez a dolog szociális része.

Kulturális szempontból mi történik? Emelet magasságban végnek olyan ügyességmutatványokat, olyan képességeket csiszolnak, amelyekre semmi szükség nincs a földi emberiségnek. Mert ha valaki repülőgépen teszi kockára az életét rekordjavítás érdekében, az megbecsülhetetlenül áldozatos munkát végez. De az, hogy három vagy négy szaltó mortáléval ugorjunk emeletmagasságokból, az, hogy toronymagasságban kötélén járjunk, nem lehet eszköz az emberi fejlődés célkitűzése érdekében. A testi ügyességek különben is egyre háttérbe szorulnak a kulturális fejlődés útján. Az életüket tehát teljesen haszontalan dolgokért teszik kockára a cirkuszakrobaták.

Vagy szükséglet volna az ilyen mutatvány szám, amit az emberi idegrendszer igényel? Alig hiszem, hogy egészséges idegrendszernek gyönyörűséget okozzon egy majomügyességgel véghezvitt nyaktörés szaltó mortale. Az ilyen mutatványok csak elbetegesedett szadizmus felé hajló idegrendszer hoznak gyönyörűs bizsergésbe. Ilyen beteg igényességeknek volt rosszul fizetett rabszolgája az a szerencsétlen légionnász gyerek, akinek eltört csontjában most velőig hasit a fájdalom. Talán olyanok is akadnának, akik az ő kétségbeesett kinlódását is végigélveznék... (g. e.)

Az olasz király jubilái. Rómából jelentik: A király legközelebb negyedszázados uralkodását fogja megünnepelni. — Ebből az alkalomból az egész ország területén nagy ünnepségek lesznek.

Róma zarándokautók katasztrófája. Rómából jelentik: Egy amerikai zarándokokkal teli autó Arezonnál összeütközött egy szembejövő német zarándokautóval. Mayer müncheni kereskedő és a szomszédja, egy pap meghaltak. Sokan súlyosan megsebesültek.

Hárommillió kárt okozott a leguajabb vasúti katasztrófa. Bucurestiből jelentik: A Piața-Olt állomáson történt vasúti szerencsétlenség, amelyről már tegnap hírt adtunk, hárommillió kárt okozott a CFR-nek.

Felcségsértő román hírlapíró. Bucurestiből jelentik: A legfelsőbb semmitőszék ma tárgyalja Cacea hírlapíró, volt képviselő felelősségét, akit a bucarestii törvényszék felcségsértésért tizen-nolchavi fogházra ítélt. Az újságíró lapjában az uralkodó személyt sértő közleményj írt, erre következett a szigorú ítélet.

Legpompásabb ingzefírek Fratii Friedmannál.

Ing-zefir occasio Friedmann Testvéreknel.

Tavaszi cipőujdonságok

nagy választékban naponta érkeznek

Grünfeld Tertvérdkhez

Grünfeld Posztóáruházában Városháza mellett

elsőrangú angol gypaju szövetek nagy választékban

Nyilatkozat

A Szamos című helybeli lap május 13-iki számában „A piaci árusok megrendszabályozása” címen megjelent cikke a következőket válaszoljuk.

A piacitén árusító husiparosok a legnagyobb felháborodással olvastuk és utasítjuk vissza a súlyos vádakat. A tendenciózus cikk ferde információkon épült fel és nem egyéb, mint öt-tekvő, becsületes, családus husiparos oktalan kipellengézését szolgáló közlemény.

Azon állítás, hogy amikor a napi piacot a jelenlegi nagy piacra tették át, a husbódék itt maradtak volna az Iskola utcán, az nem felel meg a valóságnak, mert azokat áthelyezték az új piacra, ahol is árusítás előtt és után is a talajt mindig felloccsolják és tisztítják. A husbódék nem szolgálhatnak éjjeli menedékhely csavargóknak és kutyáknak, részben, mert rendőrség vigyáz erre, részben, mert a bódék legnagyobb része bezárható.

Ami az asztalokat és tőkéket illeti az fel sem tételhezhető, hogy árusítás előtt és után lemosva, valamint többször megtisztítva ne lenne. A rezink ugyanaz, ami a többi husiparosoké, mert a vágóállat száma után egyforma taxákat és egyforma kulcs szerint vagyunk megadóztatva difereciák csak onnét származhatnak, hogy egyik vagy másik kollégánk több vágó állatot vág le. A hatóságok és az ipartársulat ugyanazon igényeket támasztja velünk szemben, mint a többi kollégáinkkal, sőt merjük állítani, amit vevőközönségünk (a nagyságos asszonytól fel és lefele) is megerősít, hogy áruink minőség tekintetében a helybeli elsőnek tartott mészárszékekben árult hússal versenyezhessünk. Mi piaci husiparosok tisztaság, közegészség, husminőség valamint hus kezelés tekintetében ellenőrizve vagyunk Dr. Bolchis, Dr. Halász városi tisztí főorvos urak, Răterescu és Kovács Bálint városi, illetve vághidai állatorvos urak, Dr. Szobel városi vegyész-mérnök ur és Junkszt városi előjárásági tisztviselő ur társaságában, a mindenkor piaci biztos és a hivatalos husvizsgáló közegek által, kiknek személye elég garancia arra, hogy 1919. év elejétől, tisztaság, vagy gyanúsán kezelt húsból kifolyólag még eljárást nem indítottak ellenünk.

Satu-Mare város egész területére egységes húsár van megállapítva. Hogy a bódékban árusítjuk a húst az onnét van, hogy egy-egy kiadó üzletért nem vagyunk hajlandók nehéz tízezreket esetleg százezreket lelépési díjban fizetni, mert ellen esetben tőkéink sok százaléka felőrölné. Tudunkkal a sátorbeli husiparosok ellen árdíjazást sem a multban sem a jelenben az uzsora törvény alkalmazva nem volt. A piaci mészárszékeknek anomáliái nincsenek, mert törvényekbe ütköző dolgot sohasem akartunk és nem is akarunk cselekedni, valamint a husipartársulat presztizsét sem tépáztuk meg soha.

A valóságnak megfelelően,

Satu-Mare, 1925. május 14. én.

Scholtz Béla
mészáros és hentes.

A fentírt dolgokat mindenben megerősítjük:

Milán László Kovács Károly
Dirle László Baráth Jenő

Válasz Barabás M. Béla urnak, a Mészáros Társulat előnökének.

Midőn a városi tanács a háboru után piaci sátorengedélyeket kezdett kiadni, minden husiparos, ha erre reflektált, habár mészárszéka is volt, a hatóság engedélyezte. Ezt az engedélyt többen igénybe vették az akkori vezetőség tagjai közül olyanok is, akiknek üzletük volt. Mintegy két évre rá a hatóság úgy módosította ezt a rendelkezést, hogy csak azok kaphattak engedélyt, akik üzlethelyiséggel nem rendelkeztek. A városi tanács az akkori és most is tartó viszonyok követelményeinek kényszerítő ereje folytán adta ki a piaci engedélyeket, amelyek nemcsak nálunk, hanem városokban is érvényben vannak. Nálunk mintegy huszonöt husiparos kapott ilyen engedélyt, a városi tanács tehát huszonöt családapának adott kenyeret a rendelkezéssel. Hogy egyesek eladói az üzlethelyiségeiket és a piacra szorultak, tessék elhinni, ezt nem a jómód diktálta passziójából tették, hanem a szegénység kényszere alatt cselekedtek. Csodálkozásomnak adok kifejezést alólott, hogy az elnök ur nem tudja, hogy meleg időben hová szoktuk tenni árusítás után a húst. Megmondom: jégre tesszük. Hála a Teremtőnek, a mi vidékünkön nem uralkodnak sem ciklon, sem számum szelek, továbbá hála a városi tanács bölcs belátásának, a piac-teret sem seperetik délelőtt, tehát a husárusítás idején, nincsen tehát olyan nagy porvazdalem, aminőnek aposztrofálásával elakarják rémiteni a vevőközönséget. Azt is tudja és látja mindenki, hogy poros időben az áruinkat letakarva tartjuk és éppen úgy, sőt fokozottabb mértékben vigyázunk a tisztaságra, mint az üzlethelyiséggel rendelkező kollégáink.

Barabás elnök ur mielőtt a Szamoshoz beadta a cikkét, egy idézetet olvasott fel belőle: „Nem irigyléseméltó azon husiparosok helyzete, akik télen és nyáron, hideg és meleg időben kinn árulnak.” Ez a megállapítás mindenestre jól esett volna a szakosztály-elnök ur részéről, de hogy hogy nem, elsikkadt a Szamosban megjelent közleményből. Kérem, ennek nézzen utána a szakosztály-elnök ur és vagyok tisztelője:

Scholtz Béla,
hentes és mészáros mester.

Simon József emlékkönyvébe

Ne vegye Simon ur rossz néven, ha ama babérok közzé, amelyet az életben kapott; én is helyezek egyet. Azért se haragudjon, ha ez nem lesz olyan díszes, mint a többi, mert szegény ember vagyok és szobrem nem telik. Adni pedig minden áron akarok, mert azok a szívességek, amit az utóbbi időben tett az érdekekben, ellenállhatatlanul készítenek rá.

Had fonjam hát meg ezt a koszorút és helyezzem a közepére az ön díszes arcképet, hogy azaz asztaltársaság, amely önt körül veszi; gyönyörködhesen benne. Azt hiszem, minden szegénységem mellett olyan szép lesz, hogy még az a véres női hulla is meg fog fordulni a sirjába, akit egykoron

én a satumarei közpórház hullakamrájában láttam és akinek a brownigót ön adta a kezébe.

Kezdjük: 1922-ben kerültem haza hosszú vándorlásom után. Onnek munkára volt szüksége és „szívességből” engem akceptált. Beteg voltam, de a ninestelenség arra kényszerített, hogy amikor 12 napi munka után napokon keresztül vért köptem — tovább dolgozzam. Erre ugyan ön is felszólított — hiszen jó szíve van — azzal érvel, hogy a nyomdában jobban meggyógyulok, mint a poros falun. Igazat adtam önnek, mert az ebéd megfőzéséhez szükséges fát napról napra kilóra vásároltam.

Sokat panaszkodtam önnek, hogy a hosszú vándorlásom nemcsak az egészségem 80 százalékát emésztették meg, hanem majdnem úgy hagytam, ahogy a világra jöttem. Kértem önt, mint megértőmet, ki oly kedvező körülmények közé jutott — adjon nekem valami nagyobb előleget, hogy magamnak, családomnak valami ruhaneműt vásároljak.

Ön megígérte és azt mondta, hogy röviden abba a helyzeibe leszek, hogy kérésemet teljesíteni fogja.

Multak a hetek, multak a hónapok, én folyton reklámláltam, ön folyton ígért. Míg végre egy hosszú idő múlva egy este 6 órakor felkért, hogy várjam meg önt a nyomda előtt.

Ki jött ön és hosszú bevezetés után azt kérdezte tőlem: „Mennyi összegre volna nekem szükségem, hogy az elvesztett hiányomat valamiben pótolni tudjam.”

Emlékezzen rá. Azt mondtam: „Legalább 10.000 lei kellene, hogy csak a legszükségesebb dolgokat megszerezsem.”

Ön ezt mondtotta: „En adok magának 10.000 lei kölcsönt. Ezt nekem részletekben vissza fogja fizetni, de ezzel szemben én is kérek magától egy szívességet.”

Azt mondtam: „Ha olyan Simon ur, amit megtudok tenni, nagyon szívesen.”

Ezt mondtotta: „Sőt nem is szívesség, maguknak szívesség, de nekem szükségem van rá, mert egyik lakomról van szó.” „Nézze ezek egy gyárat akarnak itt létesíteni és helyiségre van szükségük. Ök tudják, hogy magukat a timár ipart. perli, azt is tudják, hogy kifogják lakolatni, mert már két és fél éve egy bani házbert sem fizettek. De ök nem akarják ezt bírói uton megszerezni, hanem a szakszervezetekkel megegyezve.”

Meg teszi ezt, hogy ezekkel megegyezik.”

Tudtam azt, hogy tényleg perelnek. A jogi képviselőnk nekem is azt mondtotta, hogy biztos a kilakoltatás, mert hosszú ideje csak rongáljuk az épületet, de házbert nem fizetünk. Azt is tudtam, hogy az épület oly nagy, hogy ha még le is mondunk egy részéről, a szakszervezetek még mindig kényelmesen eltérnek. Azt mondtam, megtárgyalom az illetékes fórumokkal és ha megszabadul a munkásság a kellemetlen helyzetből és othona is lesz — lehet róla beszélni. Nagyjában felajánlottam a megegyezés alapját.

1. A pert beszüntetik ellenünk.

2. A szakszervezetek határolkos lakbértartozását, ami cirka 45–50 ezer leit tesz ki, kiegyenlítik.

3. Biztosítják a szakszervezeteknek 5 évig a Vigadó felső épületének egész nyugati részét átveszve, ahol mi természetesen lakbért fogunk fizetni.

Ön biztosított, hogy ezek mind biztosítva lesznek.

Legelső utam dr. Papp Mihály képviselő ur volt, aki a szakszer-

vezetek jogi képviselőt volt szíves elvállalni. Elmondottam neki az egészet és azt mondtotta: minden további nélkül menjünk bele, mert ez az egyedüli jó megoldás és csak ez menthet meg a kilakoltatástól.

Ön nekem ezt eset után tényleg átadta a kért kölcsön pénzt, amelyről egy pár sor kis elismervényt is veti.

A megállapodás létre jött azzal a különbséggel, hogy ne az illetők renoválják ki a nekünk jutó részt, hanem a szakszervezetek és nem fizetünk 5 évig lakbért.

En önnök öt vagy hat hónapra keresztül becsületesen visszatartam a tartozásomat, de amikor az utolsó részletet törlesztettem és a kis elismervényt kértem vissza, nagy keresés közt azt mondtotta: „Egy kis papír volt csak — elveszett. Nem fontos. Nem kérem ön magától ezt még egyszer. Naiv voltam, bele nyugodtam.”

Eddig rendben is volna a dolog, de most jönnek a legszebb levelek, amelyek egészen díszessé teszik az ön portréját.

Amikor önnök a munkája egy kises megcsappant, azonnal fölmondotta a kondíciómát. Roszkor jött. Tartalak nélkül voltam. Kénytelen voltam bele vágni abba, hogy ennek a keserű életnek görönösödő uljait egyedül bandukoljam. Ön ekkor nagyon megharagudott rám. Miért? Azt csak sejttem. De kijelentette, hogy minden eszközzel lehetetlenné tesz engemet.

Hát most ezt a minden ezéért meg is kísérli, mert azt akarja igazolni, hogy én a szakszervezetek érdekeinek a feladózásáért vágtam zsebre az ön által adott kölcsön pénzt,

Mindenre gondoltam, de ilyen aljas atakra nem és arra sem, hogy ehhez az atakhoz az én szaktársaimat használja fel lónak.

Ide hallgasson Simon ur! Ezt csendesen huzom az ön fülebe, hogy ne hallják mások. Ugy látom, ön tényleg felvett egy jókora összeget az illetőktől ezért a kis szívességet és az én nyugtámnak azért kellett elvesznie, hogy ön azzal valamit igazoljon. De ezt maga már nemcsak ott használja, ahal önnök van rá szüksége, hanem engemet is le akar vele dorongolni.

Tartsa ide a fület Simon ur, még csendesebben akarok muzsikálni. En 1918-ban — ön a legjobban tudja — Ideálizmusom oltárán egész kis vagyunkamat áldoztam fel, mert a Sáltmari Népszava nyomdájába 45.000 koronám veszett el. Arcrándulás nélkül viseltem. Ezt ön tudja, hogy nem fáj senkinek, még annak a szaktársamnak sem akin ön közvellenül rajta ül és tüzes sarkány módjára borzolja sörényét. Valószínű az ön sarkantyúnak kijától. De ezzel a kis állítással úgy véli, bunkót adott tudatlanok kezébe és vele agyon fog bunkózní engemet és meg fog szabadulni egy eleven, becsületes munkája után élő konkurensétől.

Simon ur! Önnök, aki a legnagyobb jövővel, szemben is a tegháládatlanabbul járt el — nincs lelkiismerete. Hogy miért járt el háládatlanul, azt most nem mondom meg, csak ha rákényszerít.

En nem is csudálkozom már az ön eljárásán, mert önt nagyszerű családi élete hajója egy betegség felé ringatja, amelynek neve: agylágyulás.

Mindezeket nem azért közöltem, hogy önnel vitatkozzak, hanem azért, hogy az ön arcképe díszesebb legyen és az asztal társaságának tagjai — ahol úgy tűndöklök — minél jobban uduordjonak magától. Jellinek Ede.